

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות פ"ט

- (א) **כתובה ואין עמה גט... הרי אלו לא יפרעו- יש לעז, למה לא יכולה ליפרע ע"י הכתובה,** הרי הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום. וכ' **הפני יהושע** (ד"ה בד"ה אבר גיטי) דשאני היכא שאין לה גט, דאז אמרי' דאתרע טענתה, דאפי' אם נפל ממנה, זהו גופא ריעותא על טענתה. ואע"פ דלענין כתובה לא אמרי' כן, ואפי' במקום שכותבין כתובה, אמרי' דאם אמרה דאבד כתובה יכולה לגבות, ואינו יכול לטעון שפרע, משום דכל הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, מ"מ י"ל דכתובה שאני, דכיון שהיא יודעת שתקנו לה כתובה אפי' במקום שאין כותבין, א"כ אינה חוששת כ"כ אם תאבד כתובתה. אבל בגט אינו כן, דלעולם כותבין גט, ולעולם היא צריכה גט האם רוצה לאנסובי, וא"כ אם אין הגט בידה, יש לנו ריעותא דכבר גבתה בגט ונקרע, וא"כ שוב נאמן הבעל לומר פרעתין. גם **התוס' הרא"ש** מעורר קו' זו, דלכאו' גם ככה"ג שייך לומר דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, ותי' דהכא נאמן במגו דאי בעי אמר לא גרשתין מעולם, וא"כ כי אמר גרשתי ונתתי לך כתובה, ג"כ נאמן.
- (ב) **היא אומרת אבד גיטי, והוא אומר אבד שוברי, וכי' הק' הריטב"א,** ל"ל למימר דאבד שוברו, תיפוק ל' דכיון דלא מפקא גיטא, אינה יכולה לגבות. וכ' **דרש"י** כבר עמד על שאלה זו, ותי' דמיירי שאמר הבעל דהיא טענה דאברה כתובתה, וגבתה כתובתה ע"פ הגט, וכתבו לו שובר כדי שלא תהי' יכולה לגבות עוד ע"י הכתובה. ואע"ג דעכשיו באמת אי"צ להשובר כלל, שהרי באתה לגבות ע"י גירושין, ואין לה גט, ולכן אינה גובה, אבל מ"מ אגב אורחא' אשמעינן תנא דצריכין לכתוב שובר, דיש לחוש שמא תבא לגבות עוד פעם ע"י עדי אלמנות. ומ"מ אע"ג דכותבין שובר, לא סמכינן על השובר לחודא, אלא ג"כ קורעין הגט, שמא יאבד השובר. ומה דעושין כ"כ, היינו משום דכיון דאמרי' דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, כל מה דאפשר לתקוני מתקנין כדי שלא תגבה שנית.
- (ג) **מן הסכנה ואילך וכי' כ' הכסף משנה** (שמיטה ט'), כ"ד) דמלשון **הרמב"ם** שם ובפיה"מ משמע דמפרש דאף לאחר שעבר זמן השמד, מ"מ התקינו שיהי' המלוה לומר פרוזבול הי' לי וכו' שלא לחלק בין זמן לזמן.
- (ד) **ש"מ כותבין שובר, דאי אין כותבין שובר, ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביא בה-** הק' הריטב"א, מהו הראי' מכאן דבעלמא ג"כ כותבין שובר, הרי י"ל דמה שכותבין שובר כאן, היינו משום דאפי' אם לא היינו כותבין שובר, מ"מ הי' צריך הבעל לשמור הכתובה כדי שלא תהי' יכולה לגבות ע"י עדי מיתה (כיון דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום), וא"כ אפשר דרק ככה"ג כותבין שובר. וכ' דזה אינו, דאין קל לה כ"כ לגבות בעדי מיתה כמו ע"י כתובה, וא"כ, אם יכולה לגבות עכשיו בגיטה, ע"כ משום דכותבין שובר, וא"כ מוכח דגם בעלמא כותבין שובר.
- (ה) **אמר רב, במקום שאין כותבין כתובה עסקינן-** הק' הריטב"א, הא מ"מ ליחוש דהשתא גביא בגט, ולבתר הכי גביא בעדי מיתה. ותי' דה"ל מלתא דלא אפשר, וכל היכא דלא אפשר, ודאי כותבין שובר.
- (ו) **במקום שכותבין, ואמרה לא כתב לי, עלי' להביא ראי'-** כ' הריטב"א דלכאו' משמע דרב פליג על זה, וס"ל דאפי' אם הביאה ראי' שלא כתב לה, מ"מ אינה יכולה לגבות בגט גרידא, ורק במקום שאין כותבין כתובה יכולה לגבות בגט גרידא, ואמאי. ופי' דרב חייש דכיון דמקום שכותבין הוא, א"כ אפי' אם לא כתב לה כתובה בשעת נישואין, י"ל דחזר וכתב לה כתובה בתר הכי.
- (ז) **תנן כתובה ואין עמה גט... בשלמא לשמואל מוקי לה במקום שאין כותבין וכי' - פרש"י,** ד"ל דגבתה בגט, ומסתמא אמרו לו להביא ראי' שכ' כתובה, ולא הביא, וא"כ גבתה כתובתה, וא"כ עכשיו אינה גובה, משום דאמרי' דכבר גבתה. והק' הריטב"א, ולשמואל מי ניהא, הא לענין התוספת לכאו' אין שייך לומר דכבר גבתה בגט, שהרי בלא שטר כתובה מהכ"ת שהי' תוספת, וגם כמה היתה התוספת. ותי' כגון שהביאה עדים שנתחייב לה תוספת, דאז גובה הכל בגט אם הודה שלא פרעה, וכגון שאמר שלא נתחייבתי לה, והביאה ראי' שנתחייב [לכאו' כוונתו, דעכשיו בשעה שהביאה כתובה לבי', הביאה עדים שנתחייב לה תוספת, ובוה חיישין שגם הביאה אותן עדים בשעה שגובה בגט, וא"כ יש לחוש דכבר שילם התוס' כתובה].
- (ח) **מגו דיכול למימר לא גירשתיה, יכול למימר גירשתיה ונתתי לה כתובתה-** הק' **בשטמ"ק** בשם הריב"ש, הא לאו מגו מעלייתא היא, שהרי אם אמר לא גירשתיה, עדיין יהי' צריך ליתן לה כתובתה לאחר מותו אם ימות בחייה, שהרי בין לדבריה שאמרה שגירשה, ובין לדבריו, שאמר שלא גירשה, עכשיו ממ"ד חייב לשלם לה כתובתה. אבל אם נאמן לומר עכשיו שפרעה, א"כ לא יהי' חייב עוד לעולם, וא"כ איזה מגו הוא זה. ותי' דאה"נ, אינו נאמן אלא עד שימות, דכיון דע"י טענתו דלא גירשה יהי' פטור מן הכתובה עד שימות, א"כ גם עכשיו פטור רק עד שימות [ולכאו' משמע קצת דהמגו מהני מדין כת הטענה, ויש לפלפל בוה]. וכן ע' במהר"ם שייף על דרך זה.
- (ט) **אלא כולה רשב"ג היא, וחסורי מיחסרא והכי קתני וכי' -** הק' **המהרש"א,** לא הול"ל אלא חסורי מיחסרא וכי', ולמה היו צריכין לומר דכולה רשב"ג היא, לימא דשפיר נח' בשעת הסכנה, וכמו דס"ד מעיקרא. ותי' דכיון דעכשיו אמרי' דמה שאמר רשב"ג דאינו גובה בגט, היינו בגט ממש, אבל גובה בעדי גירושין, א"כ מה שייך לומר דנח' רבנן בזה, דכיון דליכא גט, א"כ אם אינה גובה בעדי גירושין, א"כ במה גובה עיקר הגט, אע"כ דכולה רשב"ג היא.
- (י) **לדידך דאמרת גט גובה עיקר, אלמנה מן הנשואין במאי גביא- כ' תוס'** דלשמואל נמי הוי מצי לאקשויה, ובמקום שאין כותבין כתובה, א"כ במה גובה כתובתה. אולם ע' **בריטב"א** שכ' ד"ל דהגמ' הק' ללישנא בתרא דרב דוקא, ומשום שהי' משמע דס"ל דאין צריכין לכתוב שובר כלל, בשום אופן, וא"כ שפיר פרכינן אלמנה מן הנשואין במאי גביא. אבל לשמואל, ולאוקמתא קמייתא דרב, שפיר יש אופנים שצריכים לכתוב שובר, ולמשל במקום שאין כותבין וכתב, או במקום שכותבין

- ולא כתב, דאינהו אפסידו אנפשיהו, וודאי כותבין שובר, אבל לפי אוקימתא בתרייתא דרב, דמשמע שאי"צ לכתוב שובר כלל, ובוה שפיר יש להק', אלמנה מן הנישואין במאי גביא.
- (יא) **ולחוש דלמא גירשה ומפקא לגיטא וגביא בי-** ודייק בשטמ"ק דהק' דוקא באופן זה, דמעיקרא גבתה בעדי מיתה, ואח"כ הביאה גיטא וגבתה בוה, ולא להיפוך, דמעיקרא גבתה בגיטא, ואח"כ גבתה בעדי מיתה. וכיאר דמה שהק' באופן זה דוקא, היינו משום דאין מהדרי לאקשוויי דנכתוב שובר, ומ"ט דרב דס"ל דאין כותבין שובר. וא"כ, בשעה שבאתה לגבות בגט, אין שייך לומר שלא גבתה דלמא אח"כ תגבה בעדי מיתה, דמה עליה לעשות, הרי יש לה השטר חוב, דהיינו הגט, וא"כ אם באין לחוש שמא אח"כ ימות ותגבה עוד, א"כ ודאי צריכין לכתוב שובר. אבל להיפוך, דבאתה לפנינו בעדי מיתה, ורוצה לגבות עיקר כתובתה, זה הוי כמו שלא באתה בשטר חוב, וא"כ בוה שפיר יש לחוש שמא אח"כ תבא בגט ותגבה עוד פעם [וכוונתו צ"ב, וע"ש מש"כ בוה באו"א].
- (יב) **איהו הוא דאפסיד אנפשי-** הק' ההג' **יעב"ץ**, איך גובה מלקוחות, הא אינה יכולה להפסיד הלקוחות ע"י סברא זו דאיהו הוא דאפסיד אנפשי. וכ' דע"כ מוכח מכאן דלעולם אינה יכולה לגבות מלקוחות ע"י הכתובה שהיא בידה, ולא מהני ע"י עדי מיתה גרידא.
- (יג) **אלא במקום דלא אפשר כתבין שובר, דאי לא תימא הכי וכו'- פרש"י**, אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה, דאפי' הלך למדה"י נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה, וכו', דבמקום כזה הוי כמו אי אפשר וכותבין שובר. והק' **הריטב"א**, איך מביאין רא' מעדי מיתה במקום שאין כותבין כתובה לאלמנה מן הנישואין במקום שכותבין כתובה, הא בוה אפשר להחזיר השטר. ואפי' במקום שאין כותבין, הא אינהו אפסידו אנפשיהו במקום שאין כותבין, ולמה זה חשיב כמקום שאי אפשר. ולכן פ"י דלאו "אלא" קאמר, אלא באלמנה מן הנישואין במקום שכותבין מוקים לה כשיושבת תחת בעלה, וכדמעיקרא, ומה שתי' הגמ' עכשיו, היינו אלמנה מן האירוסין, דזה ודאי אי"ז חשיב שהם הפסידו אנפשיהו במה שאין כותבין, ושפיר חשיב מקום שאי אפשר, וכותבין שובר אפי' בגרושה.
- (יד) **אלמנה מן האירוסין, מנלן דאית לה כתובה- כ' התוס' רי"ד** דמכאן מוכח דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה, אפי' אם לא כתבה, דהא משמע בהגמ' שהי' פשוט שיש לה כתובה, וכל הנדון הוא רק מהו המקור לזה. אבל הביא **מתשו' ר' צמח גאון** דס"ל שאין כתובה לארוסה אלא היכא שכתב לה. ולהלכה, **השו"ע** (אה"ע נ"ה, ו') פסק דארוסה אין לה כתובה, והביא **הרמ"א** שיש אומרים שיש לה כתובה, אולם כ' דנוהגין כסברא ראשונה.
- (טו) **אלמנה מן האירוסין, מנלן דאית לה כתובה- פרש"י**, דמבואר לעיל בסוגיין דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה אפי' בלא כתיבה, שהרי ק' הגמ' הוא שיש לחוש שתגבה ב' פעמים, וע"כ יכולה לגבות בלא שטר כתובה. והק' **המהרש"א**, מהכ"ת דמה שהגמ' הק' לעיל עדי מיתה גופייהו וכו' דבארוסה מיירי, דהא איכא לאוקמי בנישואין, והול"ל דמר קשישא דייק מהא דאמרי' לעיל, אלמנה מן האירוסין במאי גביא, בעדי מיתה, וליחוש דלמא גירשה ומפקא וכו', ואם אין לארוסה כתובה אא"כ כתב לה, א"כ מהו החשש, הרי סכ"ס לא יהי' שייך לה לגבות כתובתה בלא השטר כתובה. ודחה דאי"ז מוכח, שהרי יכולה להביא עדים שהיתה לה כתובה, ועי"ז לגבות פעמיים.
- (טז) **דקרעין ליי-** כ' **הריטב"א** דמה דצריכין לקרוע הגט, ולא סגי לכתוב שובר ביני וביני, היינו משום דיש לחוש שמא ימחוק השובר שהוא ביני ביני, ושמע' מהכא דגט שיש בה מחק בין השורות, אין הגט נפסל בכך (דלא כמקצת ראשונים דס"ל דפסול).
- (יז) **או כתובה וגט ומיתה, אינה גובה אלא א', שהמגרש וכו'- כ' השטמ"ק** בשם **הרי"ד** דבבא זו דאו כתובה פשוט הוא וכדי נסבה, שהרי קדמה כתובה וגט, ואין לה אלא כתובה א', ומה דקתני שהמגרש וכו', זה קאי על כתובה וב' גיטין. אבל בשם **תלמידי ר' יונה** הביא דהציור הוא שהביא עדים שהיתה עומדת עמו עד סוף ימיו, דמוכחא מילתא שהחזירה, וא"כ טעם בבא זה הוא ג"כ משום שהמגרש וכו'.
- (יח) **ומודה ר' נחמן דאי אוסיף בי' דיקלא, לתוספת כתיבי- פרש"י**, דתרוייהו מיהא לא גביא, ואם תרצה למחול שעבוד הראשונה, יכולה לגבות המרובה של השני', ואם לאו, גבי הראשונה המועטת. אולם ע' **בריטב"א** לעיל (מד). שהביא מש"כ **הערך**, דאף דבב' שטרות של מחר או מתנה הדין כן, דצריך לגבות או מזה או מזה, אבל כתובה שאני, דלעולם גובה השדה מזמן הראשון, וההוספה מזמן השני [ויש לע' מ"ש כתובה משאר שטרות].